

לעילוי נשמת

יוסף בן אליהו גיאת ז"ל
עמוס בן אברהם ארביב ז"ל
אלירן ז"ל בן יהודה שיח'
משה בן זילפה ז"ל

סדר הפרשה תרומות ומעשרות

הקדמה כללית :

1. הטוב ביותר לקנות מחנות בהשגחה שמפרישה תרומות ומעשרות וללא חשש ערלה וכך לא נזדקק להליך המצורף.
2. צריך להבין את נוסח ההפרשה שאומר, ואם לא ההפרשה לא חלה (חזו"ע תרומות ומעשרות עמ' קצב, קצירת השדה פ"ז, ס"ט).
3. צריך לומר את הנוסח המלא של התרומות ומעשרות ולא את הקצר, אך בשעת הדחק לדעת "החזון איש" והרה"ג בן ציון אבא שאול אפשר לומר את הנוסח הקצר דהיינו: "כל ההפרשות של תרומות ומעשרות יחולו כמו בנוסח שכתוב בסידור" [יפריש ויחלל בפועל כמו בנוסח הרגיל] (חזו"א דמאי ס' ט"ס ק"ו, אור לציון ח"א, י"ד, ס"ד). אבל לדעת הראשון צ"ע מר"ן עובדיה יוסף צריך לומר בכל מקרה את הנוסח המלא (חזו"ע עמ' קצב).
4. אין להפריש תרומות ומעשרות בשבת ויום טוב (שו"ע אורח חיים ס'ו של"ט ס"ד). אך אם אמר את נוסח ההפרשה בלשון תנאי בערב שבת יוכל להפריש על סמך זה בשבת, ומועיל לעשות תנאי פעם אחת לכל השנה (קצירת השדה פ"ז, ס"א).
5. **שנת מעשר שני**-חלה בשנים א,ב,ד,ה, לשמיטה כגון: שנת תשע"ט היא שנה ד' לשמיטה, תש"פ היא שנה ה' לשמיטה וכדו'. בירקות חישוב שנה הוא מ-א' תשרי של השנה ועד סוף השנה, בפירות - חישוב השנה הוא מ-ט"ו בשבט של אותה שנה ועד ט"ו בשבט של השנה הבאה, כגון: מ-ט"ו בשבט תשע"ט עד ט"ו בשבט תש"פ-זה שנה ד' לשמיטה לפירות וכדומה.
6. **שנת מעשר עני**- חלה בשנים ג, ו, לשמיטה כגון: שנת תשע"ח היא שנה ג' לשמיטה, שנת תשפ"א היא שנה ו' לשמיטה [חישוב מהי שנה כמבואר בסעיף הקודם בפירות וירקות בהתאם].
7. מאחר וצריך "לפדות" את "המעשר שני" "ונטע רביעי", ישנן שתי דרכים:
 - א. לעשות מנוי באחת מקרנות המעשרות שקיימות.
 - ב. לנהל את המטבע בעצמו כדלהלן: לוקח מטבע של 10 ש"ח [או 5 ש"ח] שעליו יחלל, אך תחילה יבדוק כמה "פרוטות" נכנסות במטבע זו [שווי פרוטה ניתן להתעדכן בטל: 02-6488888 מקישים 3 ושוב 3] פרוטה שווה 0.07 ש"ח ולכן $10 \div 0.07 = 141$ פעמים [פרוטות]. יחזיק דף צמוד למטבע זו ובכל פעם שיחלל יסמן שהשתמש "בפרוטה", לדוג': בכל פעם שיפעיל את סדר התרומות ומעשרות על פירות משתמש ב-2 פרוטות [=מעשר עני, נטע רביעי] בירקות פרוטה אחת ולכן בפעם הראשונה [בפירות] יסמן בעט מספרים 1, 2, בפעם השנייה שיפריש 3, 4, עד שיגיע ל-141, שאז המטבע של 10 ש"ח התמלאה ואז ירוקן אותה ע"י שיחלל את הקדושה של המטבע הנ"ל וכל הפרוטות שנמצאות במטבע על 2 כפות סוכר [= 0.07 ש"ח = פרוטה] ויאמר: "כל הפרוטות והקדושה שבמטבע זו מחוללים על שתי כפות סוכר" ואח"כ ישטוף אותן לאבדון תחת הברז בכיור ואז המטבע יהיה פנוי שוב למילוי מחדש "בפרוטות" 141 פעם [=מטבעות].
8. ב"ספק טבל"- לכתחילה אין חובה שהפירות יהיו לפניו [מן המוקף"] אך אפשר חלקם כאן וחלקם בבית אחר.

(חזו"ע עמ' קלה)
- ב"טבל ודאי"- חובה שהפירות יהיו לפניו [מן המוקף"] ובדיעבד מועיל אפילו שלא "מן המוקף". (שו"ע יו"ד ס' של"ה ס"כה)
9. אם קנה מס' סוגי פירות וירקות או אפילו אותו סוג פרי משני מקומות שונים, צריך להפריש עליהם בנפרד 1% "ומשהו" ע"פ התהליך הבא [ואומר את הנוסח עבור כולם יחד]: דרך לחישוב ה-1% ו-"משהו" שצריך להפריש, אם יש לו משקל ויודע כמה קילו קנה אזי לכל קילו צריך להפריש 10 גר', ז"א אם שוקל 3 ק"ג צריך להפריש 30 גר' וכיו"ב + "משהו" עוד קצת. ואם אין לו משקל יעריך ע"פ מס' הפירות שיש לו, ז"א אם יש לו 10 פירות הרי פרי אחד הוא 10%, ועשירית הפרי הוא 1% האמור, יחתכם + ו"משהו" עוד קצת. ואם יש לו 20 פירות הרי פרי אחד זה 5% ולכן צריך חמישית פרי שהוא 1% האמור + ו"משהו" כאמור, לחתוך עוד קצת.

נוסח ההפרשה ב"ספק טבל"

שזה המצב של הפירות והירקות שקונים בשווקים הפתוחים ללא השגחה.

יפריש את ה-1% ו"משהו" מכל סוג פרי [דרך לביצוע ראה בהקדמה הכללית סעיף 9] **יטביב אותם במים ויגע בהם, ויניחם ליד הפירות להפרשה ויאמר את הנוסח להלן:**

"אחד ממאה שמונה בצד ישאר טבל [בכל מין בנפרד] - כשמעשר ממס' פירות וירקות יחד].

הסבר: ה-1% שהפריש כאמור הוא עדיין טבל, ותרומה גדולה שתהיה להלן תחול גם עליו (קצירת השדה עמי קטו-קלו).

"והיותר מאחד ממאה שמונה בצד הריהו תרומה גדולה בצד צפוניו על הכל [וכל מין על מינו] - כאשר מעשר ממיני פירות יחד] (ש"ע י"ד סי' שלא ס"כ).

הסבר: מגדיר שה"משהו" שהפריש [בתחילת התהליך] יהיה "תרומה גדולה" בצד צפוניו על כל הפירות וירקות של אותו מין.

"אותו אחד ממאה שאמרתי שישאר טבל על שאר הכמות הראויה למעשר בצד צפונם של הפירות יהיה מעשר ראשון [כל מין על מינו] - כאשר מעשר ממיני פירות וירקות יחד] (ש"ע ז"א).

הסבר: קובע מקום למעשר ראשון - עבור הלוי וקורא לו בשם "מעשר ראשון" שהוא 10% מהפירות, אך לא מפריש בפועל כי זה "ספק טבל" (קצירת שדה ז"א).

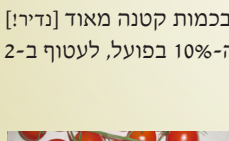
"אותו אחד ממאה שמונה בצד שעשיתיו מעשר ראשון, עשוי תרומת מעשר על הכל [כל מין על מינו] - כשמעשר ממיני פירות וירקות יחד] (ש"ע ז"א).

הסבר: ה-1% שהפריש [בתחילת התהליך] יהיה "תרומת מעשר" מ"מעשר ראשון" של הלוי שקרא לו בשם.

"ומעשר שני יהיה בדרומם של הפירות [כל מין על מינו - כנ"ל] מחולל הוא וחזומשו על פרוטה במטבע שייחדתי לחילול מעשר שני".

הסבר: קובע מקום ל"מעשר שני" [מתי שנת "מעשר שני" ראה בהקדמה הכללית סעיף 5] וקורא לו בשם ופודהו על פרוטה.

* אם מנהל את המטבע בעצמו - החילול יהיה על פרוטה במטבע של 10 ש"ח שייחד לכך, מ"מ אם מדובר בכמות קטנה מאוד [נדיר:] ששווי מעשר שני פחות משווי פרוטה (פחות מ-7 אגורות) אי אפשר לפדות על פרוטה וצריך להפריש את ה-10% בפועל, לעטוף ב-2 עטיפות ולזרוק לפח.

* אם מניב - "קרן מעשרות", הם מנהלים עבורו את המטבע - ואומר רק "על פרוטה במטבע שייחד קרן מעשרות" וממשיך הלאה.

"ואם צריך מעשר עני יהיה בדרומם של הפירות [כל מין על מינו - כנ"ל]" (ש"ע ז"א).

הסבר: קובע מקום ל"מעשר עני" [מתי שנת "מעשר עני" ראה בהקדמה הכללית סעיף 6] וקורא לו בשם, אך לא מפריש בפועל. בד"כ או שמפריש "מעשר שני" או "מעשר עני" אך בנוסח הכנסנו את שניהם כי חלק מהפירות מגיעים מקרור ואין וודאות לאיזו שנה הם שייכים ולכן אומרים בנוסח את שניהם.

[ואם מדובר בפירות מוסיף קטע זה **"ואם הפירות רבעי יהיו מחוללים הם וחזומשם על פרוטה במטבע שייחדתי לחלל עליה"** (ש"ע ז"א).

הסבר: מאחר וקנה את הפירות בשווקים הפתוחים יכול להיות שהם "נטע רבעי" בכלל, לכן מספק עושים את פדיון רבעי]

בסיום התהליך עוטף את ה-1% ו"משהו" בשתי עטיפות וזורקם לפח.

ויסמן בכמה פרוטות השתמש. [כמבואר בהקדמה כללית סעיף 7]

נוסח ההפרשה ב"טבל דאי"

שזה המצב של הפירות והירקות שקוטפים מהעץ אישית או שהובא לו ישירות מהמטע.

אם מדובר בפירות

* אם יודע שהפירות הם של עץ בשלוש השנים לנטיעתו הרי: הפירות הם ערלה ואסורים באכילה והנאה (זו"ע יו"ד סי' רצ"ד ס"א)

וצריך להשמידם ע"י שריפה. (הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ט הל' כ"ז)

* אם יודע שהפירות הם של עץ בשנה הרביעית לנטיעתו הרי: פודה\מחלל את קדושת הפירות על פרוטה [במטבע שיחד לכך או במנוי קרן מעשרות על פרוטה שלהם], והפירות יוצאים לחולין ומותרים באכילה [ללא צורך בהפרשת תרומות ומעשרות] (הרמב"ם הל' מעשר שני\רביעי פ"ט הל' ד, ולקו"י ערלה פ"א סי', משפטי ארץ לגר"י אפרתי פ"ב-ג) הפידיון\חילול יתבצע ע"י שיברך ויאמר:

"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על חילול רבעי"

"פירות אלו שהם רבעי יהיו מחוללים הם וחומשם על פרוטה במטבע שייחדתי לחלל עלי" (זו"ע סי' רצ"ד ס"ו).

אם מדובר בירקות [מכל שנה] או פירות מעל 4 שנים לנטיעתם [או כשלא יודע]

יפריש 1% ו"משהו" מכל סוג פרי [דרך לביצוע ראה בהקדמה הכללית סעיף 9] **יטיב אותם במים ויגע בהם ויניחם ליד הפירות.**

ויברך קודם אמירת הנוסח: (כשיודע שהעץ מעל 4 שנים לנטיעתו ואם אינו יודע לא יברך) **"ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר**

קדשנו במצוותיו וציוונו להפריש תרומות ומעשרות" (זולחן עירוב סי' שלא ס"ע"ח)

ויאמר את הנוסח להלן:

"אחזר ממאה שמונה בצד ישאר טבל [כל מין בנפרד] - כשמעשר ממס' ירקות ופירות יחד].

הסבר: ה-1% שהפריש כאמור הוא עדיין טבל, ותרומה גדולה שתהיה להלן תחול גם עליו (קצירת השדה עמ' קטו-קלו).

"והיותר מאחזר ממאה שמונה בצד הריהו תרומה גדולה בצד צפונה על הכל [כל מין

על מינו" - כאשר מעשר ממיני פירות וירקות יחד] (זו"ע יו"ד סי' שלא ס"ע"ח).

הסבר: מגדיר כאן שה"משהו" שהפריש [בתחילת התהליך] יהיה "תרומה גדולה" בצד צפונה על כל הפירות וירקות של אותו מין.

"אותו אחזר ממאה שמונה שישאר טבל, עם שאר הכמות הראויה למעשר בצד

צפונה של הפירות יהיה מעשר ראשון [כל מין על מינו" - כאשר מעשר מפירות וירקות יחד]

הסבר: קובע מקום למעשר ראשון עבור הלוי שהוא 10% מהפירות וקורא לו בשם "מעשר ראשון".

"אותו אחזר ממאה שמונה בצד שעשיתיו מעשר ראשון, עשוי תרומת מעשר על

הכל [כל מין על מינו" - כשמעשר ממיני פירות וירקות יחד] (זו"ע ע"ב).

הסבר: ה-1% שהפריש [בתחילת התהליך] יהיה "תרומת מעשר" מ"מעשר ראשון" של הלוי שקרא לו שם.

בשנת מעשר שני אומר: [חישוב מתי שנת "מעשר שני" ראה בהקדמה הכללית סעיף 5]

"מעשר שני יהיה בדרומם של הפירות [וכל מין על מינו" - כנ"ל] [כשיודע בוודאות שהפירות

משנת מעשר שני וגם הפירות מעץ שהוא מעל 4 שנים לנטיעתו אזי מוסיף ברכה "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך

העולם אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על פידיון מעשר שני" ואח"כ אומר:]

מחולל הוא וחומשו על פרוטה במטבע שייחדתי לחילול מעשר שני"

הסבר: קובע מקום למעשר שני בצד דרום וקורא לו שם ופודה אותו על פרוטה-כמפורט בנוסח "ספק

טבל" בשלב של "מעשר שני" ראה שם.

בשנת מעשר עני אומר: [חישוב מתי שנת מעשר עני ראה בהקדמה הכללית סעיף 6]

"מעשר עני יהיה בדרומם של הפירות [וכל מין על מינו"]

הסבר: הוא קובע מקום למעשר עני בצד דרום וקורא לו בשם.

סיום התהליך:

* ה"תרומה הגדולה" ו"תרומת מעשר" [ה-1% ו"משהו"] שהפרשנו בתחילת התהליך צריך לשורפם (שו"ע י"ד ס' שלא ס"ט) והמנהג להקל ולקבור (חזון עובדיה עכו רכז).

* **"מעשר ראשון"** - שקראנו לו שם וקבענו לו מקום בצפון בתחילת התהליך.

לספרדים: צריך להפריש את 10% של מעשר ראשון מצד צפון בפועל ולתת אותו ללוי [אופן הנתינה מפורט בהמשך] (שו"ע י"ד ס' שלא ס"ט, קצירת השדה לרב שניאור רווח פ"ג ס"ז, וכתב שכן הורה הרש"ל עובדיה יוסף זצוק"ל, משפטי ארץ פ"ג סס).

לאשכנזים: לנוהגים ע"פ "החזון איש" - אין צורך להפריש בפועל (ע"פ חזון איש לרב ישעיהו קרליץ שביעית ה"ב, שו"ת אז נדברו ח"ו ס' יב, הכשרות לגר"י פוקס פ"ט ס"ל) ויש נוהגים בזה כמו הספרדים (משפטי ארץ פ"ג ס"ד-ה).

* **"מעשר עני"** - שקבענו לו מקום בצד דרום צריך להפריש 10% מהפירות שנמצאים בצד דרום וליתן אותם לעני [אופן הנתינה מפורט בהמשך] (שו"ע י"ד ס' שלא ס"ט, קצירת השדה פ"ג ס"א, הכשרות פ"ט ס"ה, משפטי ארץ פ"ט ס"א).

* **יסמן בכמה פרוטות השתמש** [כמבואר בהקדמה כללית בסעיף 7].

העברת המעשרות הנ"ל למקבליהם מתבצעת באחת משלושת הדרכים כדלהלן:

דרך א': את הפירות שהפריש למעשר ראשון יארוז ויחפש לוי ויתן לו את הפירות הללו, וכן פירות שהפריש למעשר עני יארוז ויחפש עני ויתן לו את הפירות הללו [מקבליהם לא צריכים להפריש מהם שום דבר היות והפירות מתוקנים] (קצירת השדה פ"ג ס"י, משפטי ארץ פ"ז ס"ה).

דרך ב': נתינת שווי הפירות שהפריש למקבליהם ואז יכול לקחת את הפירות לעצמו [כפי שיפורט להלן] (קצירת השדה סס).
דרך ג': מנויים ב"קרון המעשרות" פונים לקרן לפתרון, יש להם "לוי משלהם" ו"עני משלהם" שהגיעו איתו להסכם [פנו אליהם והם יסבירו לכם].

להלן השלבים לביצוע דרך ב' של המרת המעשרות לכסף:

שלב א': יקבל מהלוי/העני שמתכוון לתת לו את המעשר אישור להמיר את המעשר מפירות לכסף (קצירת השדה סס).
שלב ב': "יקנה" את פירות המעשר ללוי/לעני המסוים בהתאם (משפטי ארץ פ"ז ס"ה) ההקנאה תהיה ע"י שייתן את פירות המעשר ביד גדול [בן 13 ויום אחד ומעלה] שאינו מבני ביתו הסמוכים על שולחנו [כגון: לא אשתו ולא ילדיו אפילו שהגיעו למצוות] ואותו גדול מגביה את הפירות [לפחות 30 ס"מ] ויאמר הבעלים: "הנני מקנה את הפירות הללו לעני פלוני או ללוי פלוני בהתאם" (קצירת השדה סס, משפטי ארץ פ"ז ס"ח ס"א).
יעריך את שווי הפירות של המעשר ראשון/עני שהם רכוש הלוי/העני וישים סכום כסף זה בצד כדי לתת ללוי/לעני המסוים שסיכם אתו נוהל זה.

אחרי כן יכול לקחת את פירות מעשר ראשון/ עני לעצמו ולאוכלם כשאר הפירות שעושה מהם (קצירת השדה סס, משפטי ארץ סס).

"ברוך אתה ה'
אלוקינו,
מלך העולם,
אשר קדשנו במצוותיו וציוונו
להפריש תרומות
ומעשרות"

יוצא לאור ע"י האיחוד

פרשת שבוע אשדוד טל' 08-8644452

מעוצב ע"י חדוה לוי 053-2340830